

Natuursignalen

IVN Mark & Donge Herfst editie 2025 | Thema: wild

Steenuilen gered

Over tentakels

Poep van de duivel

Natuursignalen

IVN Mark & Donge - HERFST EDITIE 2025

foto: Aad van Diemen,

Wild

Niet het grijzende, grommende, grillige,
grootse, gevaarlijke, gruwelijke wild
Wel koala, panda en jonge eendjes
Desnoods en in het uiterste geval
een slechtvalkennestkast op tv

aub

foto's voorpagina

boven: Mariëtta Peters, fouragerende lepelaars

onder: Hannie van de Roer,

DAGELIJKS BESTUUR

VOORZITTER

Peter van der Ark, voorzitter@ivn-markendonge.nl

SECRETARIS

Vacature

secretariaat@ivn-markendonge.nl

PENNINGMEESTER

Ben Zielschot

penningmeester@ivn-markendonge.nl

Inhoud:

in deze uitgave o.a.

- 4 Reddingsactie steenuilen
- 5 Aanrader
- 6 Wild als misverstand
- 7 De blaassilene
- 8 Wilde bijen
- 10 BromN
- 11 Van de bestuurstafel
- 12 Wandelingen uitgelicht

Colofon

Redactie:

Bianca van den Berg

Carla Nieuwenhuizen

René Megens

Peter van Gils, fotoredactie

Iris van der Vlerk, eindredactie

06 10 22 12 56

nsredactie@ivn-markendonge.nl

© copyright: niets uit deze
uitgave mag worden gekopieerd
of anderszins gebruikt zonder
uitdrukkelijke toestemming
van auteur/fotograaf.

De redactie behoudt zich het
recht voor om ingezonden
artikelen in te korten of anders-
zins te wijzigen.

52e jaargang Herfst 2025
uitgave van IVN Mark & Donge
verschijnt vier x per jaar

Sluitingsdatum kopij:
Winter editie 21 november

foto: Hannie van de Roer,

Van de redactie

IRIS VAN DER VLERK

De artikelschrijvers/fotografen hebben ook dit keer weer hun uiterste best gedaan om Natuursignalen met interessante artikelen en mooie foto's te vullen. Achteraan beginnend een artikel over poep van de duivel, de aftrap van een nieuwe rubriek van de wandelingenwerkgroep.

De rubriek krijgt nog een naam, maar dit keer paste dat niet meer in het geheel.

De BromN groep houdt de vinger aan de pols wat betreft de invulling van de buitengebieden rondom Breda. Vooralsnog verloopt dat moeizaam, maar daar tegenover staat het succes van de afronding herinrichting van Markdal.

Wilde bijen blijven nog altijd een heet hangijzer, Aat Rietveld kan keer op keer schrijven hoe belangrijk wilde bijen en andere insecten zijn, dat ze bedreigd worden en dat zal van grote invloed zijn op ons bestaan, alhoewel we ons dat nog niet echt kunnen voorstellen vermoed ik.

'De blaassilene' is een leuk artikel dat refereert aan het naar buiten gaan, hetzij met het IVN of zelf eropuit trekkend. Veel valt er te ontdekken, ook in onze naaste omgeving. Meer verklap ik niet. Met het IVN leer je kijken waar je normaal aan voorbij zou gaan. In het artikel over 'Wild als misverstand' komt o.a. wildplukken aan de orde, wat is dat nou?

Wanneer is er sprake van wilde planten. Een grappige naam komt voorbij: Tripmadam! De naam doet misschien anders vermoeden.

Tot slot zijn we nu beland bij het eerste artikel, afgezien van het gedicht en dit schrijven van de redactie. Een bijzonder boeiend verslag over steenuilen. Het ontdekken van een drama tot het met succes groot brengen van jonge steenuiltjes. Mooie foto's ter illustratie en een filmpje als extra! Ga hiervoor via google naar IVN Mark & Donge en kijk onder 'Natuursignalen lezen'. Daar vind je deze editie en de link naar het filmpje. Wellicht ook een mooi moment om te zien wat IVN Mark & Donge nog meer te bieden heeft.

Veel leesplezier!

IVN Mark & Donge
vereniging voor natuureducatie en duurzaamheid

Informatie over lidmaatschap, contributie en/of aanmelden voor lidmaatschap via website: www.ivn.nl/afdeling/mark-donge zie onder lidmaatschap en contributie. Adreswijziging en opzegging: ledenadministratie@ivn-markendonge.nl

Reddingsactie in Oosteind

foto: Bart Jaspers, controle steenuilenkast

BART JASPERS

Binnen het IVN hebben we allerlei werkgroepen en binnen die werkgroepen ook weer allerlei groepjes. Zo hebben we binnen onze vogelwerkgroep ook een uilenwerkgroep en gaat dit artikel over een bijzondere ervaring tijdens de jaarlijkse uilencontrole-ronde.

We hebben met de uilengroep binnen ons gebied een aantal steen- en kerkuilenkasten hangen. Deze nestkasten zijn nodig omdat door de jaren heen vrijwel alle natuurlijke nestlocaties van deze uilen zijn verdwenen. Omdat er in het buitengebied, vaak bij particulieren, nog best veel geschikte locaties zijn voor deze uilen hebben we daar kasten geplaatst. Zodoende kan de soort in Nederland overleven en gaat het eigenlijk best goed met deze vogels, maar broedt inmiddels wel meer dan 95% in een nestkast.

In Noord-Brabant wordt het totale uilenproject gecoördineerd en gefaciliteerd door Brabants Landschap. Daar voeren we gegevens in en als we nestkasten of andere ondersteuning nodig hebben regelen zij dat ook. In Noord-Brabant alleen al zijn er zo'n 80 uilengroepen actief en hangen er inmiddels 2100 kerkuilen - en zo'n 4500 steenuilenkasten. De laatste jaren was er sprake van ongeveer 500 broedgevallen van de kerkuil en zo'n 1700 van de steenuil. Daarmee is Noord-Brabant een van de beste uilenprovincies van Nederland!

foto: Bart Jaspers, steenuiltje met jongen

Normaal gesproken gaan we eind mei op pad om de uilenkasten te controleren. Altijd weer een spannend moment als je de ladder opklimt en de kast opent... Is er gebroed of niet? Zou er überhaupt wel een uil in zitten? We kwamen met zijn tweeën aan bij een steenuilenkast in Oosteind, we hadden al wisselende resultaten gehad op eerdere locaties. Een aantal goede broedsels, maar ook nog een eekhoorn die de kast ontvluchtte en de uilen daar eerder verdreven had.

In deze kast was het ook niet makkelijk, de moederuil zat bovenop drie donsjongen van net een dag oud, maar de vader lag er helaas dood bij. Dit is een dramatische situatie, want omdat de ouders zo'n strikte taakverdeling hebben, zou dit voor de jonkies niet goed aflopen. Het vrouwtje zorgt namelijk voor het broeden en het voeren van de jonkies door het voedsel in kleine stukjes aan te bieden en het mannetje zorgt voor het aanbrengen van het voedsel. In de eerste 10 tot 14 dagen kan het vrouwtje eigenlijk niet van de jonkies af omdat ze dan onderkoeld zouden raken, maar als ze geen eten aanbrengt gaan ze natuurlijk ook dood. Wat dat betreft kwamen we precies op het goede moment bij deze kast, waren we een paar dagen later gekomen, dan waren de jonkies er zeker niet meer geweest.

Hoe konden we dit oplossen? Een aantal opties kwam voorbij. Het makkelijkst zou het zijn om ze door een dierenambulance naar de vogelopvang in Zundert te laten brengen. Maar het liefst wil je toch dat ze op een zo natuurlijk mogelijke manier opgroeien....

..... en vooral ook de lessen van een ouder meekrijgen. Dat zou in dit geval mogelijk zijn als we de taak van de man over zouden nemen. Wat zou betekenen dat we tot aan het uitvliegen toe, bijna dagelijks voedsel in de kast moesten gaan leggen. Gelukkig was de vogelopvang in Zundert bereid om voor voedsel te zorgen. Na een rondvraag binnen onze vogelwerkgroep bleek dat we met vijf personen konden gaan voeren, dat moest wel lukken!

We hebben de vaderuil, die al een beetje was aangevreten door de moeder, verder geplukt zodat ze die makkelijk als voedsel kon gebruiken voor de eerste dagen. Toen we voor het eerst met eendagskuikens en een paar muizen bij de kast kwamen bleek de vader al grotendeels opgegeten. In de natuur gaat niks verloren zie je wel. Vervolgens hebben we beurtelings gevoerd, eerst nog om de dag, maar al snel dagelijks. Iedere dag was alles op en we zagen de jonkies bijna groeien. Een teken dat we goed bezig waren.

Na 16 dagen zagen we voor het eerst dat de moeder van de jonkies af was. Steenuilen zijn ook deels dagactief, en zeker in de fase met jonkies zijn volwassen vogels dan regelmatig overdag op jacht. Omdat we na een tijdje iets meer inzicht wilden hebben wat er nu echt gebeurde hebben we een wildcamera geplaatst en dat leverde echt gave beelden op! Voor de nestopening zit een mooie uitlooptak en daar zagen we de jonkies overheen rennen, springen naar nachtvinders en voedsel aanpakken van de moeder! Er werden muizen aangebracht, maar ook nachtvinders en regenwormen. Steenuilen zijn echte alleseters en dat was prachtig te zien!

Geleidelijk brachten we het aantal prooien terug om ze te stimuleren meer zelf te gaan jagen. Het kwam toen steeds vaker voor dat we niet alle jonkies in de kast aantreffen.

Toen er één zo uit de kast opvloog en verderop ging zitten was duidelijk dat ze inmiddels zeer goed konden vliegen. Maar dat mocht ook wel want we waren inmiddels bijna twee maanden en ik weet niet hoeveel prooien verder!

Daarmee sloten we het uilenproject Oosteind op een zeer mooie manier af, drie jonkies in goede gezondheid uit laten vliegen en een goede kans gegeven in het wild op te groeien! Voor onszelf was dit ook een fantastisch gebeuren want waar we normaal slechts één keer bij de kast komen in een momentopname, hebben we nu het volledige opgroeien van de jonkies mee mogen maken.

De filmopname van de steenuilen is te bekijken op onze website, onder Natuursignalen lezen.

<https://www.ivn.nl/afdeling/mark-donge/>

foto: Bart Jaspers, de jonkies groeien goed

Aanrader

Tentakel

Eis, het kenniscentrum voor insecten en andere ongewervelden, geeft een paar keer per jaar een digitale nieuwsbrief uit met de naam 'Tentakel'. De Insectenwerkgroep beveelt het gratis abonnement op deze nieuwsbrief van harte aan. De nieuwsbrief geeft allerlei links naar uitzendingen en artikelen over insecten, wormen, kreeften, spinnen, slakken; kortom over alles dat geen wervels heeft en zonder microscoop kan worden waargenomen.

Daarnaast wordt ook melding gemaakt van nieuw verschenen literatuur. Tenslotte vind je ook een overzicht van veel excursies over ongewervelden.

Je kunt je simpel abonneren door een mail naar: eis@naturalis.nl, met het verzoek om op de mailinglijst gezet te worden.

foto: Ilona Muskens, duizendpoot

foto: Aad van Diemen, Steenbreekvaren, Merkxuin Breda

Wild als misverstand

AAD VAN DIEMEN

Deze zomer liep ik mee met een wandeling door Breda, geleid door een wildplukster. Die vroeg aan het begin van de wandeling: ‘Wie eet er wel eens wild?’. Omdat het gezelschap nogal aarzelde met antwoorden, zei ik dat ik een enkele keer een aangereden houtduif opdraapte, als die nog vers was, en dat mijn vrouw die dan klaarmaakte. Ze plukte daartoe het wild, dat wij daarna aten. Dat was natuurlijk een beetje flauw van mij, maar illustratief voor een recente betekenisverschuiving.

Al enige jaren verschijnen er met regelmaat boeken over eetbare planten en je kunt tegenwoordig ook in de Baronie workshops volgen in het herkennen, gebruiken en bereiden van niet gekweekte planten. Vooruit, planten die men ‘wild’ noemt. Mijn wildplukgids was in het geheel niet chauvinistisch in de keuze voor eetbare gewassen: Zuid-Amerikaans knopkruid en vooral ook Noord-Amerikaanse teunisbloem werd hoog aangeprezen. Duidelijk is dat ‘wild’ hier niet hetzelfde is als ‘natuurlijk’ of ‘van oorsprong’. Biologen maken dit onderscheid wel en scherp. Waar in het gewone taalgebruik ‘wild’ en ‘exotisch’ in betekenis dicht bij elkaar liggen, behoren exotische planten en dieren in de biologie per definitie niet tot de wilde Nederlandse flora en fauna.

Nemen we als voorbeeld een exotische plant. Die kan pas een wilde plant worden na een inburgeringstraject. Hij moet zich dan:

- in drie opeenvolgende generaties op meer dan één plaats in Nederland hebben voortgeplant, zonder directe hulp van de mens.
- een welomschreven standplaats bezitten.

Te begrijpen valt dat de toekenning van het bewijs van Nederlanderschap voor planten in de praktijk moeizaam verloopt. Je zou denken dat botanici niets met vreemde planten te maken willen hebben, maar dat is ook weer niet zo. Ze zijn juist zeer geïnteresseerd in de verspreiding van allerlei vreemdelingen in het wild. Daar doemt wel een probleem op, want wat is in het wild? Niet in tuinen, dat is in de praktijk hanteerbaar. Echter: muurvarens op tuinmuren worden geteld, en ook gele helm-bloem, tripmadam, enz. Soms verschijnen planten aan de andere kant van de tuinafscheiding en ontstaat er discussie of dit een zaailing is, dan wel worteluitloper van de moederplant aan de andere kant van de afscheiding. Wild als misverstand in de wekelijkse praktijk.

Breda heeft een heel grote begraafplaats Zuylen waar een paar jaar geleden wilde mengsels zijn ingezaaid om de biodiversiteit van de begraafplaats te vergroten.

Dat werkte en wekte de belangstelling van Erik van der Hoeven en mij naar de verwildering van planten op begraafplaatsen. Dat viel nogal tegen, alleen de begraafplaats op de Bieberg kent een leuke flora. Niettemin scoorden wij tal van nieuwe verwilderende planten op begraafplaatsen. Wij zetten die op Waarneming.nl, waarna ze werden gevalideerd. Tot op een gegeven moment de oekaze afkwam dat verwildering op begraafplaatsen niet meer werd erkend. De grens tussen privé en openbaar: tussen tam en wild is daar voor de validator op afstand niet te trekken. Voor ons trouwens vaak ook niet. Wild als misverstand.

Wie op safari naar de Beekse Bergen gaat weet dat men daar een illusie van wild te zien krijgt. Maar zelfs als je naar Kenia gaat op safari, geheel verzorgd, zie je toch ook half-gedomesticeerde beesten.

De waarheid is dat wij geen wilde natuur meer kennen. Lees verslagen van ontdekkingsreizigers die voor het eerst in wildernissen terechtkwamen. De natuur die zij door moesten was ongenaakbaar, vijandig, overweldigend, eindeloos. *Dat is wild.*

Hoe wild mag/moet het zijn

foto: Lieneke Steijn, blaassilene

LIENEKE STEIJN

Nu de zomer ten einde begint te lopen, moeten we het natuurlijk hebben over vakanties. Velen hebben weer grote reizen gemaakt in de hoop op een bijzondere ervaring. Toch valt er ook dicht bij huis nog zoveel fraais te zien en zoveel nieuws te ontdekken.

Heel vaak hoor ik tijdens IVN-wandelingen van deelnemers: 'Hier ben ik nog nooit geweest'. of: 'Dat heb ik nou nog nooit gezien'. Toch zijn we dan vaak niet verder dan 15 kilometer verwijderd van de plek waar men al jarenlang woont. Tijdens vakanties geven we onze ogen de kost, maar in onze eigen omgeving hebben we de neiging de dingen voor lief te nemen. Dicht bij het centrum van Breda stonden in juni zeker 200 orchideeën te bloeien.

Vrijwel niemand stopte om ze te bewonderen. Onderweg van huis naar werk of sportschool zijn we niet zo bezig met wat er groeit in het wild.

Op reis kunnen we genieten van de verhalen die gidsen vertellen over bijvoorbeeld de Griekse mythologie. Onze eigen omgeving biedt echter ook genoeg aanleiding om te putten uit die rijke bron aan vertellingen. Op diverse plekken in en rond Breda bloeien diverse soorten koekeksbloemen en de blaassilene. Het zijn allemaal planten uit het geslacht Silene. Ze zijn zo genoemd vanwege de vaak dikke, buikvormige kelk. Ze danken hun naam aan de bosgod Silenes, de leermeester van Dionysos, de god van de wijn. Silenes is bepaald niet de knapste van de goden. Hij behoort niet tot de jongsten, heeft een kale kop en een stompe neus. Hij valt vooral op door zijn dikke buik die hem het lopen lastig maakt.

Om die reden en vanwege het feit dat hij vaak iets te veel van de wijn tot zich heeft genomen, verplaatst hij zich op een ezel. Zijn kinderen, de Silenen, zijn in de natuur levende, vrolijke en brutale wezens die voortdurend achter nimfen aanzitten en genieten van de goddelijke drank. Het ging er in die familie behoorlijk wild aan toe.

Ook in eigen land kan men op safari gaan en daarvoor hoeft men niet naar de Beekse Bergen. Bij Boswachterij Dorst lag ik aan de rand van een leeuwenkuil. Het was niet de katachtige die zich daar ophield, maar het beestje had wel grote en vervaarlijke kaken waarmee het zijn prooi kon verslinden. Ik heb het over de mierenleeuw, die kuiltjes maakt in het zand en vervolgens hoopt dat een miertje over de rand van zo'n kuiltje loopt. Wanneer de zandkorreltjes gaat schuiven, slaat hij toe.

De geluidswal bij Bavel moet ervoor zorgen dat de bewoners van Nieuw Wolfslaar geen last hebben van het lawaai van de snelweg. Die wal heeft echter nog veel meer te bieden. Er bloeien heel veel verschillende soorten planten en die trekken weer allerlei beestjes aan. Daar stond ik in juni ineens oog in oog met een witte tijger. Ook deze tijger is geen familie van de kat, maar een telg uit de onderfamilie der beervlinders. Wat deze vlinders met beren gemeen hebben, is dat de rupsen bijzonder harig zijn. Die rupsen zijn bovendien erg snel en dat hebben ze dan weer gemeen met dat andere wilde dier. Een ontmoeting waar ik zelf helemaal wild van werd, was die met de grote weerschijnvlinder. In het Ulvenhoutse Voorbos zag ik een vlinder die ik niet kende.

Gelukkig kon ik hem naderen en constateren dat het een exemplaar was met voornamelijk bruine vleugels. Toen ik eromheen liep, zag ik die kleur echter veranderen in blauw. Dronken van vreugde vanwege dit verschijnsel had ik als de Silenen kunnen dansen door het bos. Het was een bijzondere ervaring op slechts zes kilometer van mijn huis. Ik hoef niet te vliegen; laat die fraaie beestjes dat maar doen.

foto: Lieneke Steijn, grote weerschijnvlinder

Wie ook buiten de vakantieperiode wil genieten van mooie dingen en boeiende verhalen, kan terecht bij het IVN. We organiseren vrijwel wekelijks een wandeling en deelname kost helemaal niets. Kijk dus regelmatig op de website: IVN Mark en Donge/activiteiten.

Wilde bijen

AAT RIETVELD

Je hebt 'tamme' en je hebt 'wilde' dieren. Onder 'tamme' dieren verstaan we vaak huisdieren. 'Wilde' dieren leven in het 'wild'. Je ziet ze vaak op National Geographic of de natuurdocu's van de EO. Maar ook de dieren in mijn tuin noemen we 'wilde' dieren. Het zijn geen huisdieren. Ze zijn 'wild' omdat ze in het 'wild' leven.

In mijn tuin leven honingbijen en 'wilde' bijen. Honingbijen zijn niet 'wild' omdat het volgens de Europese wetgeving huisdieren zijn. Of eigenlijk is de definitie 'gehouden' dieren. Deze wetgeving geeft aan dat je voor deze dieren een zorgplicht heb. Je moet ze vrijwaren van: ernstige stress en pijn, verkeerd voedsel, ingrijpen als er een ziekte optreedt, ze niet beperken in hun natuurlijk gedrag, enzovoort. Daarom kan een tijger of een beer nooit een huisdier zijn omdat je ze per definitie belemmert in hun natuurlijk gedrag. Ondanks dat ze gehouden worden blijven het wilde dieren.

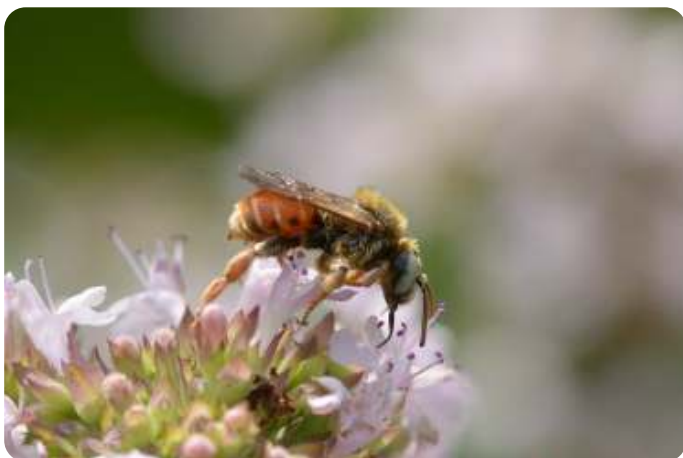

foto: Jacques Peters, bonte viltbij

Wat is nu precies 'wild'? Daar kom ik taalkundig niet helemaal uit. Ik werk in mijn bijenvolken meestal zonder beschermende kleding. Mijn bijen zijn immers huisdieren en dus niet 'wild'. Daar klopt dus niets van. Mijn bijen kunnen behoorlijk 'wild' zijn. Met 'wild' bedoel ik dan dat ze zich niet mensvriendelijk gedragen en me behoorlijk te pakken kunnen nemen.

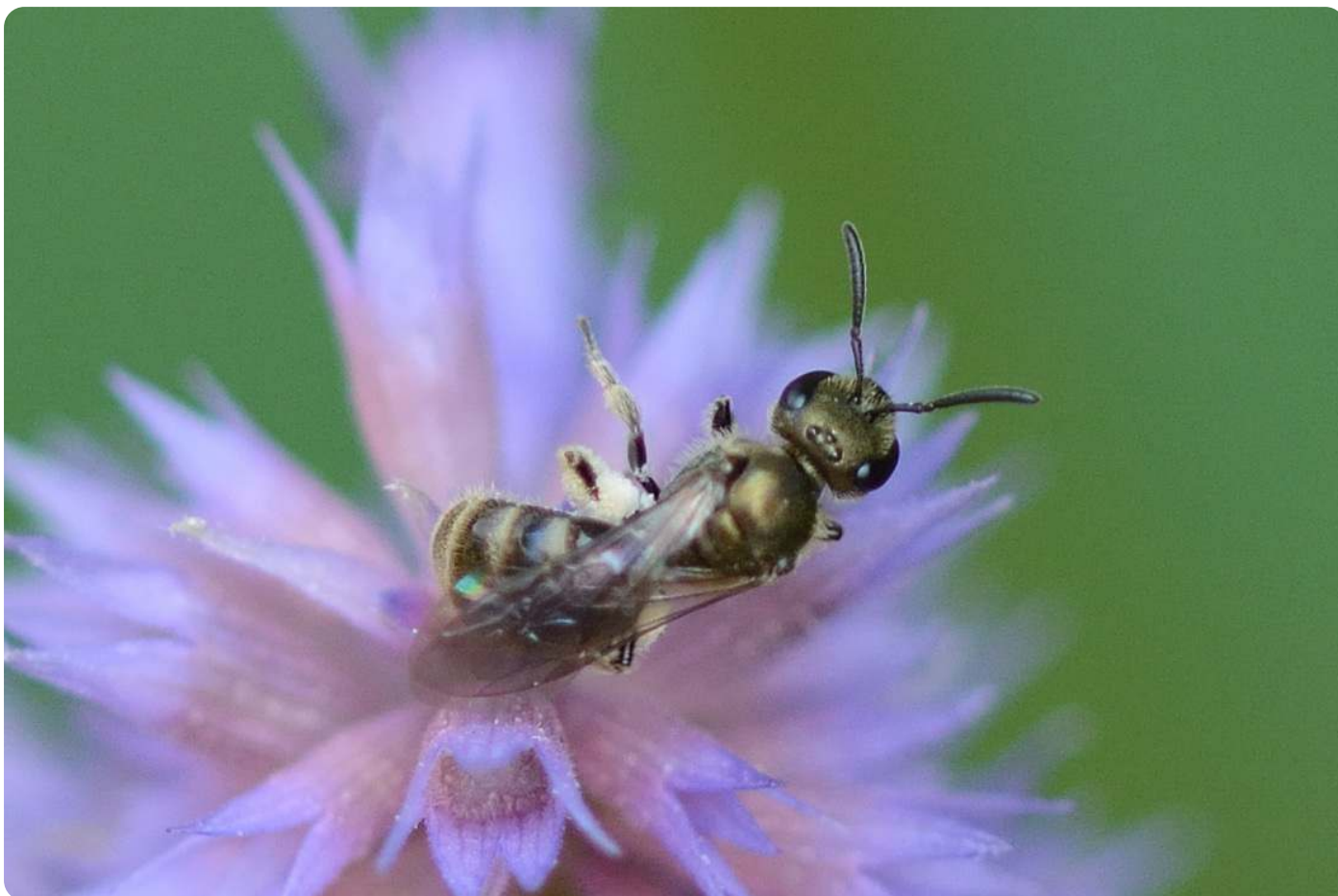

foto: Jacques Peters, smaragdgroefbij

Na vijf steken ben ik het wel zat en overweeg ik wel eens kleurkanaries te gaan kweken. Maar dat is niet nodig want ik heb een pak en handschoenen. Dus ik 'tem' ze wel. Al worden ze niet 'tam'.

Laat de honingbijen maar aan de imker over, die zorgt wel voor hen. Het zijn juist de 'wilde' bijen die onze zorg en aandacht nodig hebben. Ter geruststelling, 'wilde' bijen steken niet. Zij gedragen zich dus nooit 'wild' en mens-onvriendelijk. Ik heb het dan over de 350 soorten solitair levende bijen die oorspronkelijk in Nederland thuishoren maar waarvan een groot deel op de rode lijst staat.

In het recent verschenen rapport 'monitoring wilde bijen Breda 2024' blijkt dat er in Breda in de afgelopen jaren 140 soorten zijn geteld/gemonitord. Ter relativering moet gezegd dat deze telling plaatsvond in 16 gebieden in en rond Breda. Daar leven ze dus in het 'wild'. Helaas is het overgrote deel van Breda niet 'wild'. Ook Breda wordt gedomineerd door straten, huizen, kantoren, groene monotone gazons, enz.... Maar het is gelukt om een klein stukje 'wild' te behouden, wilde dieren kunnen er hun gang gaan. Daar is nog een beetje 'wildernis'. Er zijn ook steeds meer tuinen die wild zijn. Dat wil zeggen dat daar wilde planten een kans krijgen. Deze planten noemen we dan 'inheems' of 'planten-van-hier'.

Deze tuinen zijn een welkome aanvulling op de 16 wildernissen waar de 140 soorten wilde bijen leven. Want ook in deze wildernis tuinen komen deze wilde bijen voor. Het genoemde rapport laat zien dat als je het juiste beheer toepast, er mooie dingen gebeuren.

Laat de inheemse natuur zijn gang gaan en we worden verrast door wat daar gebeurt. Het is daarom van het grootste belang om de inheemse planten de ruimte te geven zodat inheemse, wilde dieren, daarvan kunnen profiteren. In de genoemde 16 wildernissen (rimboes) zijn zeldzame bijen waargenomen.

We mogen dan ook veronderstellen dat er eveneens andere min of meer zeldzame beestjes voorkomen. Misschien wel zeldzame zweefvliegen, vlinders, libellen, muizen, haften, wantsen, wormen, noem maar op. Of een zeldzaam soort pissebed, oorworm, schimmel of mos. Wat zou dat geweldig zijn. Als je dat in je tuin kan realiseren ben je goed bezig. Je tuin ziet er dan heel anders uit dan de glossy tuinen die in veel tuinbladen en boeken staan afgebeeld. Maar gelukkig krijg je met je wilde tuin steeds meer medestanders. Wild is IN !!!!

Dat werd tijd ook. Onze inheemse insectenstand is sterk achteruitgegaan. Wilde inheemse planten komen op de rode lijst. De biodiversiteit holt gestaag achteruit. En de mate van biodiversiteit beïnvloedt onze gezondheid en ons welbevinden. Hoewel er ook mensen zijn die zich ergeren aan al dat onkruid en die vervelende insecten. Zij kunnen nog terecht in de tuincentra waar veel planten worden aangeboden waar geen insecten op af komen, maar die spectaculair mooi zijn. Voorlopig nog voor elk wat wils. Maar we gaan gelukkig toe naar 'rimboes' in de stad en tuinen vol onkruid en rare beestjes. Daar gaat het dus beter met de biodiversiteit. Hoera voor de wildernis!

foto: Peter van den Bosch, Waterschap Brabantse Delta. Vroege Vogels interview over herstel Markdal

BromN

JOOP VAN RIET

'Burgerinitiatief Behoud het Groene Goud'
Daar heeft de gemeenteraad procedureel flink tijd aan besteed. Maar als natuurverenigingen hielden we toch het gevoel over dat het grote coalitieblok van het begin af aan GEEN serieus onderzoek naar 'nut en noodzaak' van bedrijfsterreinen in het groen wilde. Het is hun goed recht om zo te besluiten, maar de neerbuigendheid bij sommige raadsleden en het 'wij weten het toch beter' gaf een onvoldaan gevoel. De kleinere partijen wilden wel de dialoog aangaan, maar het coalitieblok was als beton.

Voor details zie de website:
www.burgerinitiatiefbehoudhetgroenegoud.nl/nieuws.

Ondanks de vakantie is toch direct actie ondernomen, dit keer richting provincie. Die zou volgens wethouder van Vliet een onderzoek doen naar een Regionale Economische Visie, met name voor de logistieke aspecten. De Groene Koepel, IVN Mark & Donge, natuur- en milieuvereniging Markkant en de West Brabantse Vogelwerkgroep vragen de provincie vanuit de verontruste burgers met de 4331 handtekeningen om betrokken te worden en daarmee een vinger aan de pols te houden. Breda zorgde eerder alleen maar voor uitzonderingen in beperkend provinciaal beleid. Zo ontstond als 'maas in de wet' toch de 10 ha logistiek bij bedrijvenpark de Posthoren!

Iets waar raadsleden nu achteraf steeds meer vragen bij stellen. De natuurverenigingen willen participeren, zoals ook de omgevingswet aangeeft. Terwijl de wethouder met B & W het wil beperken tot publicatie van het resultaat op een gemeentelijke website! Dat is oude stijl van besturen!

Afronding natuur- en beekherstel Markdal

Dit resultaat is zeker, mede door inzet van IVN Mark & Donge, samen met andere natuurorganisaties tot stand gekomen. Dit mag best eens uitgedragen worden vindt ook het bestuur op voorstel van Peter van der Ark. Daarom komt er voor de leden op 2 november 's middags een presentatie over 20 jaar inzet voor het Markdal. Dit vindt plaats in gemeenschapshuis Vianden. Het overzicht van de lange adem zal in theaterstijl gebracht worden. Daarna volgt een korte excursie en nazit. Noteer de datum maar vast in je agenda.

Praktijkworkshops Ruimtelijke Plannen - Leren van Praktijkvoorbeelden

Via de samenwerking in de Adviesgroep BromN is de nodige ervaring opgedaan met de bescherming van milieu en natuur via de ruimtelijke plannen. Die kennis willen de eerdergenoemde natuur- en milieuverenigingen graag delen met belangstellenden zodat die ruimer ingezet kan worden en drempelvrees wordt tegengegaan. Daarvoor worden drie workshops op maandagavonden op 20, 27 okt en 3 november georganiseerd in het Belcrumhuis. Voor aanmelding en info zie de diverse websites en de IVN Mark & Donge nieuwsbrief.

Van de bestuurstafel

Het was dit jaar een drukke zomer. Normaliter denk je dat de meeste mensen op vakantie zijn en de wereld om ons heen wat meer in rust is.

Zo kregen we deze zomer goed nieuws voor de aanvulling van het bestuur. Angelique van Lankveld nam contact met ons op met de mededeling dat ze er wel wat voor voelde om secretaris te worden van onze afdeling. Na een prettig kennismakingsgesprek, hebben we samen het besluit genomen dat ze vanaf de septembervergadering van het bestuur, volledig als secretaris gaat meedraaien. Natuurlijk zullen Marjan en Theo zorgdragen voor een goede inwerkperiode.

Daarnaast waren we op zoek naar een persoon die zorg kan dragen voor de social media van het IVN Mark en Donge. En omdat jongeren zich veel meer thuis voelen in de social media hoopten we dat één van onze jongere leden dit zou willen oppakken. En zo geschiede. Vanuit de Torenvalken meldde zich Tim Huijben voor deze taak. Tim studeert biologie aan de universiteit van Nijmegen en vindt ondanks dit drukke bestaan nog tijd om dit voor ons te doen. Wij wensen Angelique en Tim heel veel succes in dit werk.

Ten slotte de ledendagen. Op 16 augustus hadden we een ledendag georganiseerd op de ijzertijdboerderij in Dongen. We kunnen stellen, dat dit voldeed aan een behoefte. Zestig leden waren aanwezig, waaronder een aantal nieuwe leden. Dit concept is voor herhaling vatbaar denken we. Daarom is de volgende bijeenkomst, alleen voor leden, al gepland. Op 2 november organiseren Joop van Riet aan Aad van Diemen een dag over de totstandkoming van een nieuwe natuurparel, het zuidelijk Markdal. Ruim 20 jaar is er gewerkt en gelobbyd om dit tot stand te brengen. Op 2 november kunnen onze leden zelf gaan luisteren en kijken in het Markdal. Meer details volgen binnenkort.

‘WILD’ in het Oosterheidebos

MARIËTTA PETERS

Meestal neem ik mijn verrekijker mee als we gaan wandelen in het Oosterheidebos. We kijken daar graag naar de vogels, en soms zien we ook een eekhoortje, een ree of een vos wegschieten. Dat is nog weer extra genieten!

Maar in juni zagen we wel iets heel bijzonders in dit bos! Langs het pad zag ik verderop iets bewegen in een dode boom met veel oude ‘spechtengaten’. Benieuwd naar welke vogel dit zou zijn, keek ik met mijn verrekijker tussen het gebladerte door. We raakten helemaal opgewonden: we zagen daar geen grote bonte specht maar twee prachtige jonge Boommarters! Ze bleven gewoon in de gaten van de boom zitten, lekker uitrustend van het samen spelen, denken we.

We hebben met de telefoon dit bijzondere tafereeltje vastgelegd en zijn omgekeerd om ze daar met rust te laten. Twee Boommarters, wat bijzonder en nog nooit gezien. De natuur blijft ons verrassen!

Foto: Mariëtta Peters, boommarters

Poep van de duivel

LIENEKE STEIJN

Een paddenstoel is geen zetel voor padden of kabouters. Stoel komt van stoil of stool en dat betekent poep. De pad is een vermomming van de duivel.

Wie de wondere wereld van de paddenstoelen betreedt, komt terecht in heksenkringen en loopt aan tegen elfen-bankjes, duivelseieren, heksenboter, judasoren en satans-boleten. De mysterieuze organismen kunnen ineens verschijnen en even plotseling weer verdwijnen. Hier moet wel sprake zijn van toverij! Wie zich bezig gaat houden met paddenstoelen, kan terechtkomen in een sprookje.

We kunnen de zwammen ook op een heel andere manier benaderen. In Nederland komen meer dan vijfduizend soorten voor en het valt niet mee om die precies op naam te brengen. Alle zintuigen worden aan het werk gezet. Natuurlijk kijken we naar de kleur, de vorm en het formaat van de hoed. Met een spiegeltje kijken we of er onder die hoed sprake is van plaatjes of van gaatjes waar de sporen uit tevoorschijn komen. We letten op de lengte en de dikte van de steel. We kunnen voelen of de hoed wat viltig, vezelig of glad als boter is, het oppervlak hard is of taai, de steel droog is of aan onze vingers blijft plakken.

Niet alle paddenstoelen hebben echter een hoed en een steel. Sommige soorten groeien als schijven aan een boom, andere zien eruit als een voetbal. We kunnen ze tegenkomen in de vorm van een bekertje, van een klui of van een staafje. De variatie in verschijningsvormen is zeer groot en dat maakt het ook zo boeiend om ze te zoeken.

Ook de geur kan ons helpen bij de determinatie. Er zijn soorten die heerlijk naar anijs ruiken, maar andere stinken verschrikkelijk en trekken daardoor vliegen aan die voor de verspreiding van de sporen zorgen. Daarnaast kan de smaak ons op weg helpen, maar als leek kun je dat proeven beter laten, want sommige soorten zijn dodelijk. In veel gevallen kunnen we pas met zekerheid zeggen met welke zwam we te maken hebben, wanneer de sporen zijn bekeken onder de microscoop.

Lange tijd werden paddenstoelen tot de sporenplanten gerekend, maar inmiddels hebben ze een eigen Rijk, het rijk van de fungi. Ze zijn wezenlijk anders dan planten, want die kunnen door middel van fotosynthese suikers aanmaken. De fungi kunnen niet in hun eigen levensonderhoud voorzien, omdat ze geen bladgroen hebben. Sommige soorten, de saprophyten, voeden zich met dode materialen in het bos, zoals dode bomen of afgevalen bladeren, en helpen zo met het opruimen in de natuur.

Andere, de symbionten, werken samen met bomen door voedingsstoffen te ruilen. De parasieten groeien op leven-de bomen en dat betekent helaas dat het levenseinde van die boom in zicht is. Of we op onze wandeling bij Boswachterij Dorst veel soorten zullen zien, hangt mede af van het weer.

Paddenstoelen houden van vocht, ze kunnen echter niet tegen vorst. Hopelijk schieten er varkensoren uit de grond of komen er dodemansvingers uit het hout. Het wordt hoe dan ook een leuke zoektocht waar ook kinderen veel plezier aan kunnen beleven. Dus laat die duivel maar poepen.

Met dank aan Beppie Verhage voor informatie.

foto: Lieneke Steijn, kleverige koraalzwam

Foto: Lieneke Steijn; varkensoor en amethist zwam

Een greep uit de natuurwandelingen komend seizoen

Zaterdag 27 september 13.30 – 15.30u
Natuurwandeling Markdal en Blauwe Kamer, Breda
Thema: Markdal in verandering

Zaterdag 25 oktober 19.00 – 22.00u
Nacht van de nacht, boerderij Wolfselaar, Breda
Thema: vier het donker

Zondag 26 oktober 10.00 – 12.00u
Stiltewandeling Landgoed Hondsdonk
Thema: dag van de stilte

Zondag 9 november 10.00 – 12.00u en 13.30 – 15.30u
Familiwandeling Boswachterij Dorst
Thema: paddenstoelenwandeling

Zaterdag 20 december 13.30 – 15.30 u
Natuurwandeling de Duiventoren
Thema: winter. Bijzonderheden: snertwandeling

Meer informatie over bovenstaande – en andere wandelingen op:
www.ivn.nl/afdeling/mark-donge/natuuractiviteiten/
Aanmelden via onze website IVN Mark & Donge